

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 8/7 đến 14/7/2013)

- Trung Quốc phản ứng việc Philippines tuyên truyền về Biển Đông
- Trung Quốc đề nghị Mỹ “giữ lời hứa” trong tranh chấp Biển Đông
- Hai tàu cá của ngư dân Lý Sơn bị tàu Trung Quốc tấn công, thu tài sản
- BNG Philippines: “Tàu Trung Quốc đã trở lại bãi cạn tranh chấp”
- Ngoại trưởng Philippines: “Trung Quốc biến Biển Đông thành ao nhà”
- Mỹ kêu gọi Trung Quốc giải quyết hòa bình trên biển
- Đối thoại Chiến lược và Kinh tế Mỹ-Trung lần thứ 5

Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

Trung Quốc phản ứng việc Philippines tuyên truyền về Biển Đông. Trước việc Bộ Ngoại giao Philippines cho lưu hành tờ rơi về việc đưa tranh chấp Biển Đông ra trọng tài quốc tế tại các cơ quan ngoại giao nước ngoài ở Manila, trong buổi họp báo thường kỳ hôm 8/7, Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Hoa Xuân Oánh đã cáo buộc động thái này của Manila là nhằm “đánh lừa dư luận quốc tế, gây sức ép với Bắc Kinh”, đồng thời khẳng định Trung Quốc không chấp nhận việc đưa vấn đề tranh chấp Biển Đông ra trọng tài quốc tế.

Trung Quốc đề nghị Mỹ “giữ lời hứa” trong tranh chấp Biển Đông. Tại cuộc họp báo hôm 12/7, Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Hoa Xuân Oánh cho biết, trong thời gian diễn ra Đối thoại Chiến lược Mỹ - Trung lần thứ 5 tại Washington, Trung Quốc đã tuyên bố lập trường trong vấn đề Biển Đông. Trong đó, nhấn mạnh Trung Quốc kiên định bảo vệ chủ quyền

lãnh thổ và quyền lợi biển, đồng thời cùng các bên liên quan trực tiếp giải quyết tranh chấp thông qua đàm phán. Theo Bà Hoa, phía Mỹ cho biết không đứng về bên nào trong tranh chấp Biển Đông, “Trung Quốc hy vọng, Mỹ sẽ tôn trọng những lời cam kết đó.”

Trung Quốc lên án Ngoại trưởng Philippines. Bộ Ngoại giao Trung Quốc hôm 12/7 cáo buộc Ngoại trưởng Albert del Rosario nói không đúng sự thực tại Brussels rằng Manila đã thử tất cả các biện pháp chính trị và ngoại giao hòa bình nhằm giải quyết tranh chấp lãnh thổ trên Biển Đông. Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Hoa Xuân Oánh khẳng định Philippines đã phớt lờ những yêu cầu của Trung Quốc nhằm thiết lập các “cơ chế tham vấn” để giải quyết những tranh chấp, “Philippines đã đóng cánh cửa đối thoại và tham vấn trong khi vẫn tiếp tục công kích Trung Quốc trên trường quốc tế.”

Tàu hải tuần lớn nhất của Trung Quốc thăm Indonesia. Tàu tuần tra và tìm kiếm cứu nạn lớn nhất của Trung Quốc “Hải tuần 01” ngày 14/7 đã đến thủ đô Jakarta trong khuôn khổ chuyến thăm thiện chí Indonesia 4 ngày. Jakarta là chặng dừng chân thứ hai của tàu trong chuyến đi kéo dài hai tháng. Dự kiến, “Hải tuần 01” sẽ trở về Thượng Hải ngày 9/8, sau khi ghé thăm Malaysia và Myanmar.

+ Việt Nam:

Hai tàu cá của ngư dân Lý Sơn bị tàu Trung Quốc tấn công, thu tài sản. Ngày 10/7, ông Trần Ngọc Nguyên, Chủ tịch UBND huyện Lý Sơn, cho biết sáng 9/7, 2 tàu cá mang số hiệu QNg 96787 TS của ông Võ Minh Vương và QNg 90153 TS của ông Mai Văn Cường, cùng ngụ xã An Vĩnh, huyện Lý Sơn, đã cập cảng Lý Sơn trong tình trạng ngư cụ cùng nhiều vật dụng trên tàu hỏng hóc do bị đập phá, “Qua xác minh ban đầu, khi hoạt động bình thường tại vùng biển Hoàng Sa, 2 tàu cá QNg 96787 TS và QNg 90153 của huyện Lý Sơn đã bị tàu mang số hiệu 306 của Trung Quốc truy đuổi, khống chế và lấy đi nhiều tài sản”. Trong văn bản gửi Văn phòng Chính phủ, Bộ NN-PTNT, Bộ Ngoại giao, Ban Đối ngoại TƯ hôm 11/7, **Hội Nghề cá** Việt Nam đề nghị có biện pháp thật quyết liệt, hiệu quả nhằm bảo vệ sản xuất, an toàn tính mạng và tài sản cho ngư dân trên biển.

+ Philippines:

Bộ Ngoại giao Philippines: “Tàu Trung Quốc đã trở lại bãi cạn tranh chấp.” Bộ Ngoại giao

Philippines hôm 8/7 xác nhận rằng ít nhất 2 tàu hải giám Trung Quốc đã quay trở lại bãi cạn Scarborough. Phát ngôn viên Bộ Ngoại giao Philippines Raul Hernandez cho hay đã từ lâu các tàu Trung Quốc vẫn thường đi ra đi vào khu vực bãi cạn, “Họ đã xâm nhập khu vực đó được một thời gian và thông tin rằng tàu Trung Quốc rời đi rồi quay trở lại bãi cạn không có gì mới mẻ.”

Ngoại trưởng Philippines: “Trung Quốc đang biến Biển Đông thành ao nhà.” Trong hội thảo bàn tròn “Quản lý Biển Đông và các vấn đề an ninh khu vực khác” tổ chức tại Brussels hôm 9/7, Ngoại trưởng Philippines Albert del Rosario cáo buộc việc Bắc Kinh thiết lập “sự hiện diện hải quân áp đảo trên các vùng biển cách xa đất liền của họ gây căng thẳng trong khu vực”. Hành động cưỡng ép đơn phương của Trung Quốc ở Biển Đông dựa trên đường yêu sách “đường 9 đoạn” phi lý. Theo ông Rosario, yêu sách chủ quyền mở rộng này có thể biến một khu vực biển quốc tế trở thành ao nhà của Trung Quốc. Philippines đã thực hiện nhiều nỗ lực để giải quyết các tranh chấp lãnh thổ một cách hòa bình với Trung Quốc. Tuy nhiên, tất cả đều không thành công.

Philippines hoan nghênh tuyên bố của Tổng thống Mỹ về tranh chấp biển. Trong một cuộc phỏng vấn trên kênh phát thanh chính phủ hôm 13/7, Phó phát ngôn viên Tổng thống Philippine, Bà Abigail Valte cho biết, “Những tuyên bố của Tổng thống Obama trong thông cáo của Nhà Trắng, được đưa ra sau cuộc họp với các quan chức Trung Quốc, phù hợp với lập trường của

chính phủ Philippines về việc tranh chấp biển nên được giải quyết hòa bình theo luật pháp quốc tế và tuyệt đối không sử dụng vũ lực trong bất kỳ trường hợp nào.”

+ *Mỹ:*

Mỹ kêu gọi Trung Quốc giải quyết hòa bình trên biển. Ngày 11/7, sau khi kết thúc Đối thoại Chiến lược và Kinh tế Mỹ-Trung lần thứ 5, Tổng thống Mỹ Barack Obama đã có cuộc gặp Phó Thủ tướng Trung Quốc Ôn Dương và Ủy viên Quốc vụ viện Trung Quốc Dương Khiết Trì tại Washington. Theo thông cáo Nhà Trắng, Tổng thống Obama đã kêu gọi Trung Quốc giải quyết những tranh chấp biển “theo hướng hòa bình” và “không sử dụng hình thức hăm dọa hay cưỡng ép.”

Quan hệ các nước

Đối thoại Chiến lược và Kinh tế Mỹ-Trung lần thứ 5. Ngày 10/7, Đối thoại Chiến lược và Kinh tế Mỹ-Trung lần thứ 5 đã khai mạc tại thủ đô Washington của Mỹ. Trong hai ngày làm việc, lãnh đạo của cả hai nước sẽ thảo luận và tham vấn về một loạt vấn đề chính trị, an ninh, kinh tế và tài chính. Các cuộc thảo luận chiến lược sẽ do Ủy viên Quốc vụ Trung Quốc Dương Khiết Trì cùng Ngoại trưởng Mỹ John Kerry chủ trì, trong khi Phó Thủ tướng Trung Quốc Ôn Dương và Bộ trưởng Tài chính Mỹ Jack Lew chủ trì các cuộc thảo luận về chủ đề kinh tế tài chính. Phát biểu khai mạc đối thoại, Phó Tổng thống Joe Biden nhấn mạnh hai nước cần phải có niềm tin lẫn nhau; trong bối cảnh Mỹ thực hiện chiến lược xoay trục sang châu Á-Thái Bình Dương, hai nước cần trao đổi rõ ràng và hợp tác chặt chẽ về những gì đang diễn ra. Về phía Trung Quốc, Phó Thủ tướng Ôn Dương nhấn mạnh đối thoại là vấn đề quan trọng; hai nước càng đối thoại nhiều thì càng ít hiểu nhầm và bất đồng; hợp tác hữu hảo giữa hai nước có

thể làm chỗ dựa vững chắc cho hòa bình và ổn định thế giới, tạo động lực cho thịnh vượng và phát triển.

Kỳ họp lần thứ 15 Ủy ban hỗn hợp Việt Nam-Ấn Độ. Ngày 11/7, Bộ trưởng Phạm Bình Minh đã cùng Bộ trưởng Salman Khurshid đồng chủ trì kỳ họp lần thứ 15 Ủy ban hỗn hợp Việt Nam-Ấn Độ về hợp tác kinh tế và khoa học công nghệ. Hai bên thống nhất một số phương hướng lớn và các biện pháp cụ thể để thúc đẩy quan hệ hai nước. Về vấn đề Biển Đông, Ấn Độ khẳng định lập trường ủng hộ tự do hàng hải, an ninh và an toàn hàng hải tại Biển Đông, ủng hộ các nước liên quan giải quyết tranh chấp bằng các biện pháp hòa bình, trên cơ sở luật pháp quốc tế, thực hiện DOC và sớm xây dựng COC.

Trung-Mỹ đối thoại quân sự cấp cao ở Lầu Năm Góc. Ngày 12/7, Chủ tịch Hội đồng Tham mưu trưởng liên quân Mỹ Martin Dempsey có cuộc gặp Phó Tổng tham mưu trưởng Quân giải phóng Nhân dân Trung Quốc Vương Quán Trung. Ông Dempsey cho rằng các cuộc tiếp xúc cấp cao giữa quân đội hai nước có lợi cho sự phát triển quan hệ quân sự Mỹ-Trung. Về phần mình, ông Vương Quán Trung cho rằng các đơn vị liên quan tới quốc phòng cần phối hợp tạo thuận lợi cho những chính sách mới về hợp tác, có hành động cụ thể nhằm xúc tiến việc thiết lập quan hệ quân sự Trung-Mỹ kiểu mới.

Phân tích và đánh giá

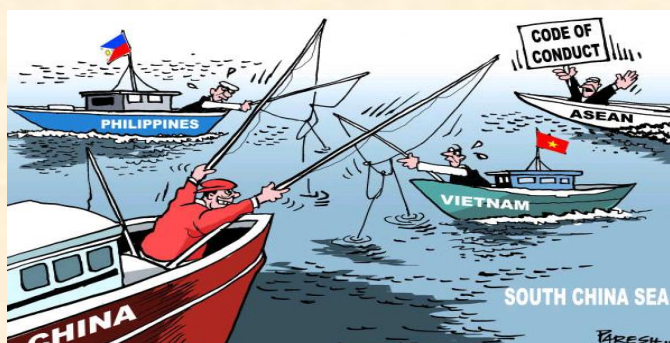

“Căng thẳng đang giảm nhiệt ở Biển Đông?” của *Katie Hunt*. Trung Quốc đã đồng ý tổ chức đàm phán chính thức với các nước láng giềng Đông Nam Á về việc xây dựng “Bộ quy tắc ứng xử” nhằm hạ nhiệt căng thẳng tại Biển Đông, đây là một bước tiến đáng kể trong tranh chấp kéo dài từ lâu này. Tuy nhiên, các nhà phân tích cho rằng động thái trên khó có thể mang lại một giải pháp nhanh chóng cho một trong những điểm nóng nhất khu vực. Theo Bà Stephanie Kleine-Ahlbrandt, Giám đốc Chương trình Đông Bắc Á của Tổ chức Khủng Hoảng Quốc tế tại Bắc Kinh, đây là “bước phát triển tích cực” và một bộ quy tắc ứng xử là điều đặc biệt cần thiết khi Trung Quốc đang tăng cường các cuộc tuần tra và gia tăng diễn tập quân sự tại Biển Đông, “Điều này cũng chứng thực cho phát ngôn của Bắc Kinh rằng mối quan hệ với các nước Đông Nam Á vẫn là ưu tiên trong chính sách đối ngoại của họ.” Tuy nhiên đây chỉ là bước đầu tiên, còn một chặng đường dài trước khi bộ quy tắc có hiệu quả được xây dựng và thực thi. Bắc Kinh trong quá khứ đã từng trì hoãn các cuộc đàm

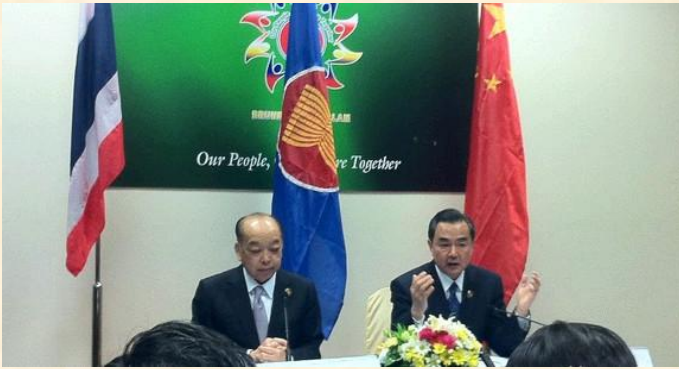
phán ngay khi mà căng thẳng với bên yêu sách khác bùng nổ. Bà Kleine-Ahlbrandt nói thêm: “Trước đây Trung Quốc đã nói rằng nước này muốn giải quyết tranh chấp tại Biển Đông thông qua kênh song phương, tuy nhiên với một loạt các vấn đề trong nước cùng sự hiện diện ngày càng tăng của Mỹ ở Biển Đông đã khiến các nhà lãnh đạo Trung Quốc cho rằng bây giờ không phải thời điểm để gây sức ép về vấn đề Biển Đông. Ông Ian Storey, chuyên gia cao cấp tại Viện Nghiên cứu Đông Nam Á-Singapore, thì cho rằng một bộ quy tắc ứng xử là cách thức để quản lý, không được dùng để giải quyết tranh chấp và có vẻ như Trung Quốc muốn kéo dài các cuộc đàm phán. Nước này đã yêu cầu thành lập một “ủy ban chuyên gia” để tư vấn việc soạn thảo bộ quy tắc ứng xử, điều này có thể làm chậm các cuộc đàm phán, “Ngay cả vào thời điểm kết thúc quá trình đàm phán, thỏa thuận cuối cùng cũng khó có thể là một thỏa thuận mang tính chính thức, ràng buộc, hiệu quả như nhiều người mong đợi.”

“Án Độ: Yếu tố mang lại sự ổn định cho tranh chấp?” của *Darshana M. Baruah*. Tranh chấp Biển Đông hiện là mối quan tâm chính của các quốc gia ASEAN. Tranh chấp này đã gây rạn nứt trong nội khối ASEAN do các quốc gia chia rẽ trong cách thức giải quyết tranh chấp. Các nước như Singapore và Việt Nam cho rằng Ấn Độ có thể đóng một vai trò tích cực vào hòa bình và ổn định tại khu vực. Ấn Độ cũng tỏ ra

khá quan ngại về tranh chấp biển và các hệ lụy của tranh chấp. Các tranh chấp và sự an toàn của tuyến đường biển được bàn thảo tại tất cả các diễn đàn quan trọng giữa Ấn Độ và ASEAN, cho dù đó là Hội nghị thượng đỉnh Ấn Độ-ASEAN hay Đối thoại Delhi. Liệu Ấn Độ có phải một nhân tố cân bằng mà khu vực đang tìm kiếm hay không? Sự hiện diện của New Delhi không phải một chiến lược để phản công Trung Quốc mà là một biện pháp cần thiết nhằm bảo vệ lợi ích của nước này trước một Trung Quốc đang ngày càng quyết đoán. Với sự thay đổi địa chiến lược nhanh chóng tại Châu Á, việc Ấn Độ duy trì sự hiện diện tại khu vực và bảo vệ các lợi ích của nước này là điều hoàn toàn dễ hiểu. New Delhi cần tăng cường hợp tác với các quốc gia ASEAN để hiện thực hóa mức độ hợp tác chiến lược mà họ mong muốn. Điều này, ngược lại cũng bao gồm việc tăng cường hợp tác hải quân với một số quốc gia của ASEAN và một số cường quốc khác cùng chia sẻ lợi ích của Ấn Độ trong việc bảo vệ nguyên tắc Tự do Hàng hải và duy trì hòa bình, ổn định. Ngoài ra, New Delhi cũng cần tìm kiếm ý chí chính trị để trở thành một nhân tố mang lại sự ổn định cho khu vực, điều mà các nước ASEAN mong muốn.

“Cạnh tranh các nguồn lợi thủy sản tại Biển Đông” của *Lucio Blanco Pitlo III*. Tiềm năng dầu khí tại Biển Đông là nguyên nhân chủ yếu dẫn đến căng thẳng giữa các quốc gia ven biển trong khu vực và, ở một mức độ nhất định nào đó, là một số các quốc gia bên ngoài. Tuy nhiên, tầm quan trọng của Biển Đông đối với nguồn cung dầu lửa và khí đốt đã bị thổi phồng quá mức. Thay vào đó, thì nguồn lợi hải sản chứ không phải nguồn nhiên liệu mới là nguyên nhân tiềm tàng có thể làm thổi bùng một cuộc xung đột ở khu vực. Tuy nhiên, tại thời điểm hiện tại, vấn đề xuyên biên giới này không nhận được đủ sự quan tâm mà lẽ ra phải có trong luật pháp quốc tế và điều này cũng là một trong những nguyên nhân gây ra các căng thẳng tại đây. Các thỏa thuận về mùa đánh cá, số lượng tối đa sản lượng được đánh bắt, cấm đánh bắt một số loài sinh vật biển nhất định và bảo vệ ngư dân khỏi việc bị nước khác đơn phương bắt giữ chính là một số vấn đề có tính “trung lập”, giúp tạo tiền đề thuận lợi cho các cuộc đàm phán khi mà những vấn đề này không dính dáng gì tới vấn đề địa chính trị. Và cuối cùng, ngư dân có thể trở thành quân bài trong các cuộc đối đầu chính trị, hoặc trở thành người lính trong thời hiện đại phục vụ cho mục đích mở rộng lãnh thổ. Sự mập mờ giữa lợi ích dân sự và lợi ích của nhà nước đã khiến các ngư dân trở nên dễ bị tổn thương khi họ sẽ đương nhiên bị coi như là một mục tiêu cho các quốc gia láng giềng tại những vùng biển mà trước đây họ vẫn đánh bắt, từ rất lâu trước khi các căng thẳng xuất hiện.

“Trung Quốc và cuộc tấn công quyền rũ tại Đông Nam Á.” Trung Quốc đã có động thái mới tại ARF 2013, báo hiệu những thay đổi khi Chủ tịch Tập Cận Bình tìm cách đối phó với việc Mỹ gia tăng ảnh hưởng tại Châu Á. Tại ARF, Trung Quốc đã chấp thuận việc tổ chức cuộc họp với nhóm 10 nước ASEAN vào tháng 9 nhằm xây dựng các quy tắc để tránh xung đột xảy ra trên biển. Trung Quốc cũng bày tỏ sự thống nhất với Mỹ, Hàn Quốc và Nhật bản trong việc loại bỏ vũ khí hạt nhân ra khỏi Bắc Triều Tiên. Những quan điểm chính sách này có thể phản ánh một cách tiếp cận có tính ôn hòa hơn sau thái độ quyết đoán của Trung Quốc về vấn đề chủ quyền tại Biển Đông trong những năm gần đây, điều đã thúc đẩy các quốc gia láng giềng liên kết an ninh với Mỹ. Trung Quốc muốn tranh giành ảnh hưởng tại Châu Á trong khi Mỹ đang thực hiện chính sách xoay trục tới khu vực và ủng hộ các đồng minh. Ông Gary Li, một chuyên gia phân tích cấp cao tại HIS Maritime nhận định: “Trung Quốc đã chuyển từ “làm ít, can dự ít” thành “làm nhiều, can dự nhiều”. Những động thái mới này báo hiệu một kỉ nguyên mới trong quan hệ giữa Trung Quốc với các quốc gia láng giềng, trong đó có ASEAN.” Ngoại trưởng Trung Quốc

Vương Nghị, khi tham dự cuộc họp đầu tiên của ASEAN kể từ khi ông Tập nắm giữ chức Chủ tịch vào tháng 3, nói rằng Trung Quốc và ASEAN “giống như những thành viên của một gia đình lớn”. Theo ông Steve Tsang, giám đốc Viện Chính sách Trung Quốc tại Đại học Nottingham của Anh, Trung Quốc đang “bắt đầu một cuộc tấn công quyền rũ đối với ASEAN.”

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp